

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
«29» серпня 2025 року,
протокол № 1.

Ректор університету, голова вченої
ради університету, доктор юридичних
наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК
(підпис) (ініціали, прізвище)

«29» серпня 2025 року

М.П.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ДЕМОКРАТІЯ І ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО»
для підготовки на першому (бакалаврському) рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю D8 Право
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право**

РОЗРОБНИК:

Завідувачка кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права,
доцентка

«26» серпня 2025 року

_____ Олена ГАЛУС

Доцентка кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права

«26» серпня 2025 року

_____ Катерина ВЛАДОВСЬКА

Рішення кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права

«26» серпня 2025 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри,
кандидат юридичних наук, доцент

«26» серпня 2025 року

_____ Олена ГАЛУС

Декан юридичного факультету, кандидат
юридичних наук, доцент

«26» серпня 2025 року

_____ Віктор ЗАХАРЧУК

ПОГОДЖЕНО:

Рішення методичної ради університету

«27» серпня 2025 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

«27» серпня 2025 року

_____ Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг – 0,86 ум. др. арк.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 3
2. Заплановані результати навчання	– 4
3. Програма навчальної дисципліни	– 5
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 10
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 10
4.2. Аудиторні заняття	– 11
4.3. Самостійна робота студентів	– 11
5. Методи навчання та контролю	– 11
6. Схема нарахування балів	– 12
7. Рекомендовані джерела	– 12
7.1. Основні джерела	– 12
7.2. Допоміжні джерела	– 13
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 15

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– D Бізнес, адміністрування та право
2. Код і назва спеціальності	– D8 Право
3. Назва спеціалізації	–
4. Назва дисципліни	– Демократія та громадянське суспільство
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	–
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– 1/2
10. Семестр	– 1/2
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3/90
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 36
% від загального обсягу	– 40
лекційні заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
семінарські заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 50
самостійна робота (годин)	– 54
% від загального обсягу	– 60
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 16
% від загального обсягу	– 18
лекційні заняття (годин)	– 12
% від обсягу аудиторних годин	– 75
семінарські заняття (годин)	– 4
% від обсягу аудиторних годин	– 33
самостійна робота (годин)	– 74
% від загального обсягу	– 82
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	–

- 2) супутні дисципліни – ОП.014.03.Б.23 Теорія держави і права
ОП.014.03.Б.17 Історія і суспільство
- 3) наступні дисципліни – ОП.014.03.Б.24 Конституційне право
України
14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни	<u>Загальні компетентності:</u> ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК 6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології. ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 8. Здатність бути критичним і самокритичним ЗК 10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, територіальної громади; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. <u>Спеціальні компетентності:</u> СК 1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи. СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини СК 10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.
Результати навчання	РН1 Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин РН3 Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел РН5 Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю РН7 Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання (здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)	
1.1) відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату організаційно-правових засад демократії;	
1.2) розкривати зміст демократії;	
1.3) описувати форми демократії;	
1.4) називати базові принципи демократії;	
1.5) відтворювати зміст та види прав людини;	
1.6) характеризувати зміст громадянського суспільства;	
1.7) характеризувати складові елементи громадянського суспільства;	
1.8) визначати функції громадянського суспільства.	
2. Розуміння	

<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст основних термінів, що розкривають суть демократії;
2.2)	обговорювати специфіку та складові народного суверенітету;
2.3)	пояснювати форми безпосередньої демократії;
2.4)	обговорювати специфіку застосування форм безпосередньої демократії;
2.5)	пояснювати базові принципи демократичного суспільства;
2.6)	ідентифікувати основні форми участі громадськості в діяльності органів публічної влади
3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>	
3.1)	знаходити необхідний нормативно – правовий акт щодо форм безпосередньої демократії та правильно його застосовувати;
3.2)	використовувати теоретичні знання з дисципліни для вирішення практичних завдань;
3.3)	демонструвати вміння здійснювати комплексний аналіз національного законодавства та міжнародних нормативно-правових актів, які регламентують правотворчу діяльність;
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	порівнювати порядок та форми здійснення державної влади;
4.2)	аналізувати особливості функціонування окремих інститутів громадянського суспільства;
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	аргументувати поділ державної влади на законодавчу, виконавчу і судову;
5.2)	аргументовано роз'яснити правовий статус органів публічної служби.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>	
6.1)	пояснювати доцільність застосування системного, комплексного та історичного підходів до вивчення демократії;
6.2)	оцінювати юридичну повноцінність нормативно-правової бази, що регулює форми безпосередньої демократії в Україні;
6.3)	пояснювати суть діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>	
7.1)	визначати напрямки вдосконалення чинного законодавства;
7.2)	складати порівняльні таблиці по окремих складових інституту демократії в умовах розвитку громадянського суспільства із врахуванням результатів проведеного аналізу.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Поняття і сутність демократії

Розвиток демократії. Історія походження . Демократія в сучасному світі. Особливості сучасної демократії, її аспекти і різновиди. Межі демократії.

Характеристика основних теорій та моделей демократії. Пролетарська (соціалістична) теорія демократії. Теорія «плюралістичної демократії». Теорія елітарної демократії. Теорія партисипаторної демократії. Теорія поліархії. Модель демократії. Модель демократії Ліпсета-Лернера. Модель «поліархічної демократії» Роберта Даля. Економічна модель демократії Ентоні Даунса.

Форми демократії. Безпосередня демократія. Пряма демократія. Представницька демократія.

Тема 2. Демократичні принципи. Функції демократії

Характеристика поняття принципи і принципи демократії

Демократичні принципи. Принцип поділу влади. Принцип вибору основних органів державної влади. Принцип плюралізму. Принцип гласності. Принцип незалежного контролю. Принцип більшості.

Функції демократії. Організаційно-політична функція. Регулятивно-компромісна функція. Суспільно-стимулююча функція. Установча функція. Контрольна функція. Охоронна функція.

Функція оптимізації державних рішень. Функція сприяння виконанню прийнятих рішень. Функція демократії у сприянні розвитку особи, її духовного розквіту.

Тема 3. Народний суверенітет

Суверенітет. Носій суверенітету. Об'єктивний і суб'єктивний суверенітет. Народний суверенітет. Національний суверенітет. Державний суверенітет. Властивості державного суверенітету. Народ. Держава. Ознаки держави. Територія. Населення. Публічна влада. Конституційна асамблея. Конституційно-правове забезпечення державного суверенітету. Форма правління.

Тема 4. Форми безпосередньої демократії

Форми безпосередньої демократії. Збори. Мітинги. Походи. Демонстрації. Загальні збори громадян. Місцеві ініціативи. Громадські слухання. Референдум. Всеукраїнський референдум. Місцеві референдуми. Вибори. Вибори до представницьких органів. Всенародне обговорення. З'їзди, конференції, наради. Народна ініціатива. Народні збори.

Тема 5. Взаємодія громадянського суспільства і публічної влади

Громадянське суспільство. Теорії громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства. Ознаки громадянського суспільства. Правова держава. Органи державної влади. Види органів державної влади. Законодавча влада. Виконавча влада. Судова влада. Інші органи влади. Парламент. Президент. Прокуратура Органи місцевого самоврядування. Форми взаємодії.

Тема 6. Демократія в умовах воєнного стану

Принцип народного суверенітету. Влада народу. Безпосереднє здійснення влади. Воєнний стан. Пряма електронна демократія. Обмеження прав людини. Права людини і громадянина. Обов'язки громадян. Правовий режим воєнного стану. Спеціальні обмеження.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин			
		Денна форма навчання		Заочна форма навчання	
		Р	О	Р	О
		у тому числі		у тому числі	

			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін. зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Поняття і сутність демократії	16	4	4	–	–	8	15	2	1	–	–	12
2.	Демократичні принципи. Функції демократії	14	2	2	–	–	10	15	2	1	–	–	12
3.	Народний суверенітет	13	2	2	–	–	9	15	2	1	–	–	12
4.	Форми безпосередньої демократії	13	2	2	–	–	9	15	2	-	–	–	13
5.	Взаємодія громадянського суспільства і публічної влади	17	4	4	–	–	9	15	2	1	–	–	12
6.	Демократія в умовах воєнного стану	13	2	2	–	–	9	90	2	-	–	–	13
	Всього годин:	90	18	18	–	–	54	90	12	4	–	–	74

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні, лабораторні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних, лабораторних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Студенти денної форми навчання виконують індивідуальні завдання у формі реферату, презентації або есе.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;

3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

Структура екзаменаційного білету включає 3 теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нархування студентам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань, визначається в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 19.08.2025).

2. Декларація про державний суверенітет від 16 липня 1990 року № 55-XII, прийнята Верховною Радою УРСР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text> (дата звернення 19.08.2025).

3. Про державну службу : Закон України від 15.12.2015 р. № 889-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

5. Про очищення влади : Закон України від 16.09.2014 р. № 1682-VII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>

6. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: від 8 квітня 2014 року № 1188-VII Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1188-18#Text>

7. Про лобіювання: від 23 лютого 2024 року № 3606-IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text>

8. Про правотворчу діяльність: від 24 серпня 2023 року № 3354-IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
9. Про правовий режим воєнного стану: від 12 травня 2015 року № 389-VIII Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
10. Виборчий кодекс України від 19.12.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20>
11. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26.01.2021 № 1135-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text>
12. Про внесення змін до деяких законів України щодо народовладдя на рівні місцевого самоврядування: від 9 травня 2024 року № 3703-IX Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3703-20#Text>
13. Богінич О. Л. Принцип рівності : міфологеми правосвідомості та реалії правового життя (досвід України) / О. Л. Богінич // Принцип рівності у праві: теорія і практика : моногр. / за заг. ред. Н. М. Оніщенко. - К. : Юридична думка, 2014. - С. 206-223.
14. Волошин Ю. О. Принцип / Ю. О. Волошин // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова ред. кол.) та ін. - К. : Українська енциклопедія, 2003. - Т. 5. - С. 110-111.
15. Галус О. О. Форми безпосереднього народовладдя в Україні: [Текст] : [монограф.] / О. О. Галус ; наук. ред. Г. О. Мурашин. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2013. – 212 с.
16. Галус О. О. Поняття та види форм безпосереднього народовладдя в Україні. Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. Хмельницький, 2005. № 4 (16). С. 51–56.
17. Галус О. О. Співвідношення безпосереднього народовладдя та державної влади. Держава і право : зб. наук. праць. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2006. № 33. С. 162–168.
18. Галус О. О. Класифікація форм безпосереднього народовладдя. Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України : зб. наук. статей. Івано-Франківськ, 2006. Вип. XVII. С. 47–52.
19. Галус О. О. Функції форм безпосереднього народовладдя. Університетські наукові записки. Часопис Хмельницького університету управління та права. Хмельницький, 2006. Вип. 3–4 (19–20). С. 95–100.
20. Згурська В. Л. Наукові підходи до ролі громадянського суспільства в ході демократизації / В. Л. Згурська // Держава і право : зб. наук. пр. - К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2013. - Вип. 62. - С. 437-442.
21. Кабанець О. С. Демократія як явище правової дійсності: дис... канд. юрид. наук.: спец. 12.00.01 - К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2016. – 182 с
22. Оніщенко Н. М. Правова дійсність / Н. Оніщенко, А. Малько // Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. - К. : Ін Юре, 2003. - Т.1: Понятійний апарат. Концептуальні підходи. Теорія і практика. - С. 678.
23. Оніщук М. В. Референдна демократія: проблеми конституційної теорії та практики : моногр. - К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2009. - 450 с. 60. Основи демократії : навч. посіб. / за заг. ред. А. Колодій. - К. : Ай Бі, 2004. - 668 с.
24. Пархоменко Н. М. Концептуальні підходи до визначення сутності та змісту права в українській юридичній науці / Н. М. Пархоменко // Національні тенденції та міжнародний досвід сучасного праворозуміння : 90 моногр. / за заг. ред. Н. М. Оніщенко. - К. : Юридична думка, 2013. - С. 62- 89.
25. Пархоменко Н. М. Роль громадянського суспільства у захисті прав і свобод людини і громадянина / Н. М. Пархоменко // Право України. - 2014. - № 4. - С. 116-125.

26. Патерило І. В. Право як ціннісна категорія : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / І. В. Патерило. - К., 2006. - 209 с.
27. Петришин О. В. Верховенство права в системі правового регулювання / О. В. Петришин // Держава і право у світлі сучасної юридичної думки : зб. наук. пр. - К. : Юридична думка, 2016. - С.
28. Селіванов А. О. Щодо розуміння і реалізації конституційних положень «влада народу» / А. О. Селіванов // Вісник Конституційної Асамблеї. - 2013. - № 1. - С. 196-211.
29. Скакун О.Ф. Теорія права і держави : підруч. / О. Ф. Скакун. - К. : Алерта ; КНТ ; ЦУЛ, 2009. - 520 с.
30. Філософія права : навч. посіб. / за заг. ред. М. В. Костицького, Б.Ф. Чміля. - К. : Юрінком Інтер, 2000. - 336 с.
31. Фулей Т. Загальнолюдські (загальноцивілізаційні) принципи права: деякі теоретичні аспекти / Т. Фулей // Право України. - 2003. - № 7. - С. 24-47.
32. Шаповал В. Конституційна категорія соціальної держави // Право України. - 2004. - № 5. - С. 14-19.
33. Шемшученко Ю. До питання про формування і розвиток державно-правових інститутів незалежної України / Ю. Шемшученко, Н.Оніщенко // Бюлетень Міністерства юстиції України. - 2012. - № 8. - 5-12.
34. Юридична енциклопедія: В 6 т. Т. 5 / за ред. Ю. С. Шемшученка та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2003. С. 684.
35. Юридична енциклопедія: В 6 т. Т. 2 / за ред. Ю. С. Шемшученка та ін. Київ: Українська енциклопедія, 1999. С. 80–81.
36. Юридична енциклопедія: В 6 т. Т. 4 / за ред. Ю. С. Шемшученка та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2002. С. 46.
37. Кухтик С.В. Трансформація держави під впливом глобалізації (теоретико-правовий аспект) [дис. ... канд. юрид. наук]. Київ, 2015. 199 с.
38. Канфуї І.В. Народний та державний суверенітет: теорія і практика в Україні. Часопис Київського університету права • 2024/4
39. Куян І. А. Суверенітет: проблеми теорії і практики: конституційно-правовий аспект : монографія. Київ : ВЦ «Академія», 2013. 560 с.
40. Правове забезпечення державного суверенітету України : монографія / Ю. С. Шемшученко, В. М. Шаповал, І. О. Кресіна, В. П. Горбатенко, І. В. Алексєнко, О. В. Скрипнюк, Д. Є. Прокопов, І. А. Куян, О. І. Ющик, Д. М. Лук'янець, О. М. Костенко, В. О. Антонов, Н. М. Пархоменко, О. В. Батанов, З. М. Макаруха / За заг ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2011. 300 с.
41. Рішення Конституційного Суду України від 5.10.2005 р., № 6-рп/2005 у справі за конституційним поданням 60 народних депутатів України про офіційне тлумачення положень частини першої статті 103 Конституції України в контексті положень її статей 5, 156 та за конституційним зверненням громадян Галайчука Вадима Сергійовича, Подгорної Вікторії Валентинівни, Кислої Тетяни Володимирівни про офіційне тлумачення положень частин другої, третьої, четвертої статті 5 Конституції України (справа про здійснення влади народом). Офіційний вісник України. 2005. № 41. Ст. 2605.
42. Конституційно-правові форми безпосередньої демократії в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-ї річниці незалежності України / Погорілко В. Ф., Ставнійчук М. І., Руда Н. І. та ін. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 356 с.
43. Влада в Україні: шляхи до ефективності / голова ред. ради О. Д. Святоцький. Київ : Журн. «Право України» : Ін Юре, 2010. 688 с.
44. Щербанюк О. В. Народний суверенітет і реалізація владоспроможності демократичної держави : монографія. Київ : Логос, 2013. 306 с.
45. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2012. 1020 с.
46. Правове забезпечення державного суверенітету України : монографія / Ю. С. Шемшученко, В. М. Шаповал, І. О. Кресіна, В. П. Горбатенко, І. В. Алексєнко, О. В. Скрипнюк, Д. Є. Прокопов, І. А. Куян, О. І. Ющик, Д. М. Лук'янець, О. М. Костенко, В. О.

Антонов, Н. М. Пархоменко, О. В. Батанов, З. М. Макаруха / За заг ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. Київ : Вид-во «Юридична думка», 2011. 300 с.

7.2. Допоміжні джерела

1. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

2. Публічна влада в Україні : проблемні аспекти та шляхи вдосконалення : колективна монографія. // Колектив авторів : д.ю.н., доцент О. М. Буханевич (§ 1.2), к.ю.н., доцент А. М. Івановська (§ 1.4.), к.ю.н., доцент І. Л. Литвиненко (§ 2.1., § 2.3.), к.ю.н., доцент І. П. Сторожук (§ 2.4), к.ю.н., доцент О. О. Галус (§ 3.1., § 3.2.), к.ю.н. І. В. Рижук (§ 1.1., § 1.3.), ст. викладач А. М. Токар (§ 1.3., § 2.2.), ст. викладач М. З. Берцюх (§ 2.5.) / за заг. ред. доктора юридичних наук, доцента Буханевича О. М. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права, 2018. 420 с.

3. Галус О. О. Захист прав і свобод громадян України в сфері здійснення безпосереднього народовладдя адміністративно-правовими та судовими засобами. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. Луганськ, 2011. Спец. випуск № 1. С. 123–132.

4. 6. Галус О.О. До питання про визначення предмета загальнодержавного референдуму: вітчизняний та європейський досвід. Держава і право : зб. наук. праць. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. № 58. С. 122 – 128.

5. 8. Галус О.О. Народна законодавча ініціатива як форма безпосереднього народовладдя: перспективи нормативно-правового регулювання в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». Ужгород : ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2013. № 23. Ч. 1. Т. 1. С. 118 – 121.

6. 9. Галус О. О. До питання про визначення поняття та видів зборів, мітингів, походів та демонстрацій. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки». Херсон : Херсонський державний університет, 2013. Випуск 3. Т. 1. С. 43 – 47.

7. 10. Галус О. О. Становлення та розвиток інституту виборів в Україні. Університетські наукові записки. 2013. № 4 (48). С. 36–41.

8. 11. Галус О. О. Міжнародно-правові стандарти безпосереднього народовладдя. Держава і право : зб. наук. праць. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2014. № 62. С. 115 – 122.

9. Івановська А.М., Галус О.О., Рижук І.В. Право на інформацію про діяльність органів публічної влади: окремі теоретико-правові аспекти. Економіка. Фінанси. Право. 2021. № 8. С. 9-15. URL: https://www.researchgate.net/publication/354534213_The_right_to_information_about_the_activities_of_public_authorities_certain_theoretical_and_legal_aspects/fulltext/613e003211e9c168f2c73828/The-right-to-information-about-the-activities-of-public-authorities-certain-theoretical-and-legal-aspects.pdf

10. Теорія держави і права. Академічний курс : підруч. / за ред. О.В.Зайчука, Н. М. Оніщенко. - К. : Юрінком Інтер, 2006. - 688 с.

11. Оніщенко Н. М. Принцип рівності у праві в соціальних відносинах / Н. М. Оніщенко // Принцип рівності у праві: теорія і практика : моногр. / за заг. ред. Н. М. Оніщенко. - К. : Юридична думка, 2014. - С. 5-24.

12. Оніщенко Н. М. Сприйняття права в умовах демократичного розвитку: проблеми, реалії, перспективи : моногр. / Н. М. Оніщенко ; відп. ред. акад. Ю. С. Шемшученко. - К. : Юридична думка, 2008. - 320 с.

13. Куян І.А. Проблеми сутності і співвідношення державного, народного і національного суверенітету (конституційноправовий аспект) [автореф. дис. ... д-ра юрид. наук]. Київ, 2014. 38 с.

14. Юридична енциклопедія: В 6 т. Т. 5 / за ред. Ю. С. Шемшученка та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2003. С. 684.

15. Юридична енциклопедія: В 6 т. Т. 4 / за ред. Ю. С. Шемшученка та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2002. С. 61–62.
16. Цветков В. В. Демократія і державне управління: теорія, методологія і практика : моногр. / В. В. Цветков. - К. : Юридична думка, 2007. - 336 с.
17. Селіванов А. О. Від правової до конституційної держави : шлях теорії і практики еволюційних змін / А. О. Селіванов // Альманах права. Основоположні принципи права як його ціннісні виміри. - К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2012. - Вип. 3. - С. 19-21.
18. Публічна служба : посіб. для підгот. до іспиту / Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна, С. А. Федчишин ; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Харків : Право, 2018. 260 с.
19. Теорія та практика державної служби : матеріали наук.-практ. конф., Дніпропетровськ, 11 листопада 2016 р. / за заг. ред. С. М. Серьогіна. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2016. 194 с.
20. Богів Я.С. Співвідношення народного суверенітету та державного суверенітету. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. 2018. Вип. 52. Т. 1. С. 76–81.
21. Падалко Г. В. Теорія служби в органах місцевого самоврядування в Україні: муніципально-правове дослідження : монографія / Г. В. Падалко. Харків : Право, 2012. 288 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. http://www.rada.gov.ua	- Веб-портал Верховної Ради України
2. http://www.president.gov.ua	- Веб-портал Офісу Президента України
3. http://www.kmu.gov.ua	- Веб-портал Кабінету Міністрів України
4. http://mon.gov.ua	- Веб-сайт Міністерства освіти і науки України
5. http://www.nads.gov.ua	- Веб-сайт Національного агентства України з питань державної служби
6. https://minjust.gov.ua/	- Веб-портал Міністерства юстиції України
7. http://nbuv.gov.ua/	- Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
8. http://gntb.gov.ua/ua/	- Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
9. http://www.ounb.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
10. http://www.adm.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
11. http://km-oblrada.gov.ua/	- Веб-сайт Хмельницької обласної ради
12. http://www.khmelnysky.com/	- Веб-сайт Хмельницької міської ради
13. http://www.univer.km.ua/	- Веб-сайт Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова